

Referanser: KM 12/24, KR 75/22, KR 94/24

Arkivsak: 22/03129-33

Saksdokumenter:

Kvensk-norskfinsk kirkeliv Utredning og innstilling

Organisering av kvensk/norskfinsk kirkeliv

Sammendrag

Arbeidsgruppe med mandat til å fremme forslag til kirkerådet om oppgaver og sammensetning av et nasjonalt organ for kvensk kirkeliv, leverte sin rapport til Kirkerådet i april 2024. Kirkemøtet i april 2024 behandlet saken «Sannhet og forsoning» og vedtok at «Det må arbeides systematisk for å finne gode strukturer for samhandling med kvener/norskfinner og skogfinner for å finne måter å romme deres tradisjoner og behov i kirke- og menighetsliv. Kirkemøtet ser fram til å få en sak om dette på Kirkemøtet i 2025.» Av praktiske og tidsmessige årsaker, og fordi det var ønskelig med en bredere forankring i kvenske/norskfinske miljøer, ble saken ikke fremmet for Kirkemøtet 2025.

Kirkerådet fulgte opp Kirkemøtet i 2024 gjennom å vedta «Handlingsplan Sannhet og forsoning» i desember 2024. Planen prioriterer tiltak for å styrke kvensk/norskfinsk kirkeliv, bl.a. opprettelse av et *midlertidig* kvensk/norskfinsk utvalg/råd innen utgangen av 2025. Kirkerådet må å ta stilling til arbeidsgruppens forslag om å opprette et *permanent* nasjonalt kvensk/ norskfinsk råd og en kategorialmenighet. Det foreslås i denne saken at det utarbeides en kirkemøtesak om dette til Kirkemøtet i 2026. Som ledd i arbeidet fram mot Kirkemøtet i 2026 planlegges en bred konsultasjon om kvensk/norskfinsk kirkeliv i Nordreisa 1. – 2. september i år. Kirkerådsmøtet i mai bes også om å komme med problemstillinger de ønsker at konsultasjonen i september drøfter.

Saksorienteringen gir først en kort bakgrunn om kvener/norskfinners status som nasjonal minoritet og relevante vedtak i Kirkemøtet og Kirkerådet som berører denne saken. Så presenterer arbeidsgruppen og forslagene. Til slutt følger et avsnitt om administrative og økonomiske konsekvenser.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet ønsker å styrke kvensk/norskfinsk kirkeliv i Den norske kirke og ber om at det forberedes en sak til Kirkemøtet i 2026 hvor det foreslås at Kirkemøtet fatter et prinsippvedtak om etablering av et permanent nasjonalt utvalg/råd for kvensk/norskfinsk kirkeliv.

Regelverket for et slikt utvalg/råd, vil måtte behandles på et senere kirkemøte, ut fra erfaringene med det midlertidige kvensk/norskfinske utvalget/rådet som vil bli opprettet i 2025 som en prøveordning.

I arbeidet med regelverket for et permanent utvalg/råd må forslaget om en kvensk/norskfinsk kategorialmenighet utredes, samtidig som det vurderes om det finnes andre og mer tjenlige måter å organisere kvensk/norskfinsk kirkeliv på.

2. Kirkerådet gir direktøren fullmakt til å godkjenne mandat og oppnevning av medlemmer til et midlertidig kvensk/norskfinsk utvalg/råd som skal etableres som en prøveordning innen utgangen av 2025 (jfr. arbeidsgruppens forslag til sammensetning).
3. Kirkerådet ber om å få en tilbakemelding fra konsultasjonen om kvensk/norskfinsk kirkeliv.

Saksorientering

1. Bakgrunn

1.1 Kvener/norskfinners status som nasjonal minoritet

En nasjonal minoritet er en etnisk, religiøs og/eller språklig minoritet med langvarig tilknytning til landet. I Norge har kvener/norskfinner, jøder, skogfinner, romer og romanifolk/tatere status som nasjonale minoriteter.¹

Norge ratifiserte Europarådets *Rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter* i 1998. Det er nyttig å minne om noen av konvensjonens artikler:

Partene forplikter seg til å fremme de forutsetninger som er nødvendige for at personer som tilhører nasjonale minoriteter, kan bevare og utvikle sin kultur, samt bevare de grunnleggende bestanddelene av sin identitet, det vil si deres religion, språk, tradisjoner og kulturarv. (Artikkel 5)

Partene forplikter seg til å anerkjenne at enhver person som tilhører en nasjonal minoritet, har rett til å gi uttrykk for sin religion eller overbevisning og til å opprette religiøse institusjoner, organisasjoner og foreninger (Artikkel 8)

Partene skal skape de forutsetninger som er nødvendige for at personer som tilhører nasjonale minoriteter, sikres effektiv deltakelse i det kulturelle, sosiale og økonomiske liv og i offentlige anliggender, særlig de som berører dem. (Artikkel 15)

¹ Nasjonale minoriteter i Norge — En helhetlig politikk. [Stortingsmelding 12 \(2020–2021\)](#)

FNs Konvensjon om sivile og politiske rettigheter, artikkel 27, inneholder også en bestemmelse om minoriteters rettigheter;

I de stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører slike minoriteter ikke nektes retten til, sammen med andre medlemmer av sin gruppe, å dyrke sin egen kultur, bekjenne seg til og utøve sin egen religion, eller bruke sitt eget språk.²

Disse konvensjonene forplikter den norske stat til å ivareta kvener/norskfinners rettigheter. Etter at Den norske kirke ble eget rettssubjekt, skilt fra staten, er kirken ikke lenger juridisk forpliktet på disse konvensjonene. Kirken har imidlertid en selvsagt en moralsk plikt til å fremme og ivareta minoriteters rettigheter, både internt i kirken, men også i samfunnet.

I kirkerådsaken om «Styrking av samisk kirkeliv – rapport fra Samisk utvalg» (KR 47/25), redegjøres det for kirkens moralske plikt i forhold til menneskerettigheter, og det foreslås å innføre en bestemmelse i Kirkeordningen om dette. En slik bestemmelse må også inkludere kvener/norskfinners rettigheter.

1.2. Tidligere vedtak om kvensk/norskfinsk kirkeliv

I 2022 vedtok Kirkemøtet, i forbindelse med en sak om kirkelig organisering, at «Kvensk kirkeliv skal styrkes».³ I forlengelsen av dette nedsatte Kirkerådet en arbeidsgruppe med mandat til å fremme forslag til kirkerådet om oppgaver og sammensetning av et nasjonalt organ for kvensk kirkeliv (heretter arbeidsgruppen) som skulle vurdere hvordan kvensk/norskfinsk kirkeliv organisatorisk kunne styrkes.

Mens arbeidsgruppen holdt på med sitt arbeid, leverte Sannhets- og forsoningskommisjonen sin rapport til Stortinget 1. juni 2023, og Kirkemøtet i 2024 drøftet kirkens oppfølging av rapporten.

Vedtak (utdrag)

1. Kirkemøtet erkjenner kirkens medvirkning i fornorskingspolitikken overfor samer, kvener/norskfinner og skogfinner. Kirken vil ta ansvar for å bidra til forsoning, tillitsbygging og gjenopprettelse av den uretten kirken har påført mennesker. I disse forsoningsprosessene er det nødvendig å finne gode former for å fremføre unnskyldninger.
2. Kirkemøtet minner om at samer, kvener/norskfinner og skogfinner har formet historien og samfunnsutviklingen i Norge, i samvirke med andre minoriteter og majoritetsbefolkningen. Den norske kirke er et flerkulturelt fellesskap hvor felles tro får ulike og likeverdige uttrykk. Et slikt fellesskap utviser ikke kulturell egenart, men lar mangfoldet styrke fellesskapet. Kirkemøtet understreker at en slik kirkeforståelse må ligge til grunn for fellesskapet og alt arbeid i lokalmenigheten. Samiske, kvenske/norskfinske

² *Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett* (menneskerettsloven)

Vedlegg 6. Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter med protokoller

³ KM 10/22 Kirkelig organisering

og skogfinske tradisjoner, kultur, språk og livsanskuelser, angår alle landets menigheter, også i de områder hvor de direkte berørte gruppene har liten tilstedeværelse.

3. Kirkemøtet erkjenner at det trengs mer kunnskap om kvener/norskfinner og skogfinners historie, språk, kultur, tradisjon og trosutøvelse. Slik kunnskap er en forutsetning for forsoningsarbeidet. Det må arbeides systematisk for å finne gode strukturer for samhandling med kvener/norskfinner og skogfinner for å finne måter å romme deres tradisjoner og behov i kirke- og menighetsliv. Kirkemøtet ser fram til å få en sak om dette på Kirkemøtet i 2025.⁴

Arbeidsgruppen leverte sin rapport til Kirkerådet i april 2024, noe senere enn forventet, og for sent til at Kirkemøtet kunne ta hensyn til rapporten i sin drøfting av arbeidet med sannhet og forsoning. Dermed er også Kirkerådets behandling av arbeidsgruppens rapport blitt forskjøvet fordi den måtte sees i sammenheng med oppfølgingen av Kirkemøtets vedtak.

Til sitt møte i september 2024 fikk Kirkerådet arbeidsgruppens rapport til førstegangsbehandling. Kirkerådet gikk den gang ikke grundig inn i rapporten, men bekreftet behovet for et nasjonalt organ for kvensk/norskfinsk kirkeliv og forklarte hvorfor det ikke var mulig å fremme en sak om dette allerede til Kirkemøtet i 2025

Kirkerådets vedtak:

1. Kirkerådet takker Arbeidsgruppen for utredningen og forslag om hvordan et nasjonalt organ for kvensk kirkeliv kan realiseres.
2. Kirkerådet bekrefter nødvendigheten av å etablere et nasjonalt organ for kvensk/norskfinsk kirkeliv. Dette vil bidra til å synliggjøre og styrke kvensk/norskfinsk kirkeliv, til glede og velsignelse for hele Den norske kirke. Kirkerådet vil fremme en sak for Kirkemøtet så raskt det er praktisk mulig.
3. Kirkerådet vil drøfte forslagene i rapporten og gjennomføre nødvendige konsultasjoner, drøftinger og eventuelle høringer, i utarbeidelsen av en sak til Kirkemøtet. Læstadianske forsamlinger som har sin tilknytning i Den norske kirke skal involveres i det videre arbeidet. Denne må gis prioritet i Kirkerådets arbeid, og hensyntas i budsjettprosessen.
4. Kirkerådet ser fram til å drøfte en handlingsplan på sitt møte i desember 2024, Dette er en oppfølging av saken «Sannhet og forsoning» på Kirkemøtet i 2024. Handlingsplanen må inneholde konkrete tiltak som bidrar til å ta et oppgjør med 30 den uretten kvener/norskfinner ble utsatt for under fornorskingspolitikken, som også kirken bærer et tungt ansvar for. Handlingsplanen må fremme en styrking av kvensk/norsk-finsk kirkeliv, også ut over det strukturelle.⁵

⁴ KM 12/24 Sannhet og forsoning

⁵ KR 78/24 Kvensk/norskfinsk kirkeliv

I sitt møte i desember 2024 vedtok Kirkerådet «Handlingsplan sannhet og forsoning», som oppfølging av Kirkemøtets vedtak. Kvensk/norskfinsk kirkeliv ble prioritert ved flere tiltak i handlingsplanen:

- Arrangere kvensk/norskfinsk kirkelivskonsultasjon.
- Etablere et midlertidig kvensk/norskfinsk utvalg/kirkeråd.
- Opprette nettside om kvensk/ norskfinsk kirkeliv.
- Bidra til forprosjekt i regi av Bibelselskapet: Oversettelse av utvalgte bibeltekster blant kirkeårets tekster og Dnks liturgier til kvensk.
- Menigheter markerer og synliggjør: Kvenfolkets dag 16. mars

Arbeidsgruppens forslag om et *midlertidig* kvensk/norskfinsk organ er innarbeidet i handlingsplanen. I tillegg angår flere av de andre tiltakene i handlingsplanen kvener/norskfinner. Det gjelder tiltak knyttet til erkjennelse, kompetansebygging, rekruttering, teologisk arbeid og rettighetsarbeid.

Det er planlagt en kirkelivskonsultasjon 1. – 2. september i Nordreisa med bred deltakelse fra kvenske og norskfinske miljøer. Det er inngått et samarbeid med Bibelselskapet, og det er utarbeidet ressurser til menigheter som ble oppfordret til å markere til Kvenfolkets dag. Både Kirkerådets leder og preses deltok på gudstjeneste i Oslo domkirke på Kvenfolkets dag, og det meldes om at flere menigheter enn tidligere markerte dagen.⁶

Det gjenstår at Kirkerådet behandler arbeidsgruppens rapport mer inngående og vurderer om det skal fremmes en sak til Kirkemøtet i 2026.

2. Rapport fra Arbeidsgruppen for kvensk kirkeliv

2.1 Bakgrunn, mandat og sammensetning

Som en oppfølging av vedtaket om at «Kvensk kirkeliv må strykes» på Kirkemøtet i 2022, nedsatte Kirkerådet en arbeidsgruppe og gav den følgende mandat:

Arbeidsgruppens mandat

Arbeidsgruppen skal legge fram forslag til:

- Overordnet mandat og arbeidsoppgaver for et nasjonalt organ for kvensk kirkeliv
- Organisering av et nasjonalt organ for kvensk kirkeliv
- Sammensetning av et nasjonalt organ for kvensk kirkeliv
- Forholdet mellom nasjonalt organ og organer for kvensk kirkeliv på bispedømmenivå

Arbeidsgruppens sammensetning

Tre kvener, herunder med mulighet for:

- En representant oppnevnt av Norske kveners forbund (Ruijan kvääniliitto)

⁶ Ressursbanken Kvenfolkets dag

- En representant oppnevnt av Kvensk Finsk Riksforbund (Kveeni Suomi Seurat)
- En representant oppnevnt av Norsk Finsk Forbund (Norjalais Suomalainen Liitto)

To representanter oppnevnt av Kirkerådets direktør.

Arbeidsgruppen skal se til rapport fra Sannhets- og forsoningskommisjonen i sitt arbeid.⁷

Medlemmer i arbeidsgruppen

- Arne Willy Dahl, leder, oppnevnt av kirkerådsdirektøren.
- Åsne Kummeneje Mellem, oppnevnt av kirkerådsdirektøren.
- Kristin Mellem, oppnevnt av Norske kveners forbund – *Ruijan kvääniliitto*.
- Elin Marianne Seppola Brandvoll, oppnevnt av Kvensk Finsk Riksforbund – *Kveeni Suomi Liitto*.
- Raija Nakken, oppnevnt av Norsk Finsk Forbund – *Norjalais Suomalainen Liitto*.

Arbeidsgruppens mandat handlet i utgangspunktet om et nasjonalt organ for kvensk/norskfinsk kirkeliv, men formuleringen «Arbeidsgruppen skal se til rapport fra Sannhets- og forsoningskommisjonen i sitt arbeid» åpnet for å ta opp flere forhold. Rapporten omtaler derfor både rettighetsproblematikk og fornorskningsspolitikken. Dette er viktig bakgrunn for nødvendigheten av å styrke kvensk/norsk kirkeliv.

2.2 Rettigheter

Arbeidsgruppen legger til grunn at kirken har vilje til å følge opp de internasjonale forpliktelser som er aktuelle når det gjelder de nasjonale minoritetene, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27 og Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter og FNs konvensjon om barnets rettigheter. Begge understreker retten minoritetene har til å leve i pakt med egen kultur, religion og språk. Arbeidsgruppen vil her understreke at medvirkning må være et gjennomgående prinsipp. Artikkel 27 i SP er en sentral bestemmelse i det internasjonale vernet av minoriteter. I artikkelen slås det fast at i de statene hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører slike minoriteter ikke berøves retten til bl.a. å bekjenne og praktisere sin egen religion eller bruke sitt eget språk. Dette gjelder kveners og norskfinners på lik linje med samer.

(. . .)

Arbeidsgruppen forventer at en prioritert oppgave for det nyopprettede organet vil være å utarbeide en handlingsplan med konkrete tiltak som sikrer at kveners/norskfinners rettigheter til språk, kultur og trosutøvelse ivaretas.

(. . .)

arbeidsgruppen (forventer) at Den norske kirke legger forholdene til rette slik at kvensk/norskfinsk kirkeliv kan utvikles og praktiseres og at kvenene/norskfinnene gis representasjon i aktuelle fora slik at deltagelse i

⁷ KR 75/22 Kvensk kirkeliv

beslutningsprosesser ivaretas. I tillegg til hensynet til medbestemmelse vil arbeidsgruppen også understreke at det forventes at det stilles tilsvarende ressurser til rådighet for minoriteten, som tilfellet er for samene i dag.⁸

Arbeidsgruppen referer til konvensjoner som staten er forpliktet til å følge opp og «legger til grunn at kirken har vilje til å følge opp de internasjonale forpliktelser som er aktuelle når det gjelder de nasjonale minoritetene.» Dette åpner for spørsmålet om forholdet mellom statens og kirkens forpliktelser på rettigheter og forståelsen av «medbestemmelse» og «selvbestemmelse» i Den norske kirke. Selv om Den norske kirke ikke lenger en statlig institusjon som er juridisk forpliktet på å ivareta nasjonale minoriteters rettigheter, bør det være selvsagt at kirken har en moralsk plikt til å ivareta disse rettighetene også i kirkelig sammenheng. Kirken har også, som del av sivilsamfunnet, et ansvar for å se til at staten ivaretar sine forpliktelser.

Der vises til KR-sak 47/25 om rapporten fra samisk utvalg, som går grundigere inn i denne problematikken og som konkluderer med behovet for at Kirkeordningen innlemmer en bestemmelse om nasjonale minoriteters rettigheter.

2.3 Oppgjør med fornorskingspolitikken

Arbeidsgruppen beskriver Den norske kirkes aktive medvirkning i fornorskingspolitikken, og uttrykker at tiden er overmoden for et kirkelig oppgjør med tvangsassimileringen av kvener og norskfinner og for å arbeide for forsoning.

Arbeidsgruppen vil her vise til rapporten fra Sannhets- og forsoningskommisjonen hvor det dokumenteres at kirken tok aktivt del i og var en viktig aktør i fornorskingspolitikken rettet mot blant annet kvenene/norskfinnene. Kirken bidro til at kvenene/norskfinnene ble assimilert religiøst, kulturelt og språklig. Kvenene/norskfinnene ble gjennom lengre perioder av vår historie sett på som et mulig nasjonalt sikkerhetsproblem og ble mistenkeliggjort.

(. . .)

Arbeidsgruppen understreker alvoret i at kirken bidro til å skille og sette opp mot hverandre folkeslag som gjennom uminnelige tider har levd sammen. Kommisjonen gir uttrykk for at kirkens betydning i assimilasjonsprosessen har gått langt utover selve trosidentiteten.⁹

Arbeidsgruppens rapport beskriver hvordan kirken har nedvurdert kvensk språk, salmesang og andre religiøse tradisjoner og kulturelle praksiser og også bidratt til å marginalisere og mistenkeliggjøre kvener og norskfinner. Arbeidsgruppen understreker at forutsetningen for forsoning er et felles kunnskapsgrunnlag om fornorskingspolitikken og dens konsekvenser.

Arbeidsgruppen legger til grunn at kirken ser sitt ansvar med å rette opp urett som er begått, både sett i lys av kirkas rolle som sentral fornorskingsaktør, men også med henvisning til kirkens trosgrunnlag, demokratiske verdier og etiske bevissthet. Samsvar mellom ord og handling er grunnleggende for å

⁸ Arbeidsgruppens rapport s. 4 - 6

⁹ Arbeidsgruppens rapport s. 6

bygge tillit. En prosess må igangsettes der første skritt blir å evne å se, og deretter erkjenne skadevirkningene etter langvarig assimilering.

Minoritetens selvklare rett til delaktighet og eierskap i prosessene må ligge til grunn for tilbakeføring av tapt språk, kultur og trosuttrykk. Involvering på menighetsnivå, ledernivå og i organisasjonens organer må innarbeides strukturelt, økonomisk og praktisk. Kirkens tverrfaglighet og forskning innen teologi, kirkemusikk, diakoni og pedagogikk bør involveres. Prosessen med å gjenoppbygge tilliten mellom kirken og den kvenske/norskfinske folkegruppen må være grundig og basert på kunnskap og forskning.¹⁰

Fra kvensk/norskfinsk hold har det vært uttrykt skuffelse og utålmodighet over kirkens manglende oppfølging av det kvenske/norskfinske i kirken og arbeidsgruppens skriver at

Tiden er inne til å bygge tillit mellom kirken og kvenene/norskfinnene. Men tillit bygges ikke av gode intensjoner, det er behov for forpliktende og konkrete handlinger.

(...)

Kirken må sørge for å legge forholdene til rette slik at kvenene/norskfinnene får reell medbestemmelse i kirken og tilgang på ressurser som muliggjør bygging og utvikling av kvensk/norskfinsk kirkeliv.¹¹

Kirkemøtet og Kirkerådet har erkjent at arbeidet med å styrke kvensk/norskfinsk kirkeliv må intensiveres, noe som er bakgrunnen for at arbeidsgruppen ble nedsatt og prioriteringer i «Handlingsplanen Sannhet og forsoning.» En sterkere organisatorisk styrking av kvensk/norsk kirkeliv vil være viktig i denne sammenheng, noe som leder over til neste tema.

2.4 Forslag om et nasjonalt organ for kvensk/norskfinsk kirkeliv

Arbeidsgruppens oppgave var å foreslå mandat, arbeidsoppgaver og sammensetning for et nasjonalt organ for kvensk/norskfinsk kirkeliv. Arbeidsgruppen har hentet inspirasjon fra hvordan samisk kirkeliv er organisert i Den norske kirke. Gruppen understreker «at når det gjelder minoritetenes rett til å bekjenne og praktisere egen religion eller bruke sitt eget språk, jf. SP 27, er de likestilte og har de samme rettigheter som urbefolkningen har.»¹² I tillegg til hensynet til medbestemmelse vil arbeidsgruppen også understreke at det forventes at det «stilles tilsvarende ressurser til rådighet for minoriteten, som tilfellet er for samene i dag».¹³

Arbeidsgruppen understreker at en forutsetning for at et nasjonalt kvensk/norskfinsk kirkelivsorgan skal få innflytelse og påvirkningsmuligheter der beslutninger fattes, er at det foreligger representasjon i andre kirkelige

¹⁰ Arbeidsgruppens rapport s. 9

¹¹ Arbeidsgruppens rapport s. 9

¹² *FN Konvensjon om sosiale og politiske rettigheter* art. 27: «I de stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører slike minoriteter ikke nektes retten til, sammen med andre medlemmer av sin gruppe, å dyrke sin egen kultur, bekjenne seg til og utøve sin egen religion, eller bruke sitt eget språk.»

¹³ Arbeidsgruppens rapport s. 6

beslutningsorganer. Arbeidsgruppen foreslår derfor at leder av det nasjonale kvensk/norskfinske kirkelivsorganet får tale-, forslags- og møterett i Kirkerådet og i Kirkemøtet. Til sammenligning har leder av Samisk kirkeråd forslags- og møterett i Kirkerådet, og er medlem med alle rettigheter i Kirkemøtet. Videre foreslås det at organet blir fast høringsinstans når Kirkerådet sender dokumenter på høring, og endelig at organets protokoller legges frem for Kirkerådet som referatsak. Arbeidsgruppen foreslår at navnet på det nye organet blir Nasjonalt *råd* for kvensk/norskfinsk kirkeliv, slik at det samsvarer med Samisk kirkeråd. Kirkerådet vedtok i handlingsplanen for sannhet og forsoning å «Etablere et midlertidig kvensk/norskfinsk utvalg/kirkeråd», og i tråd med dette er organet omtalt som «utvalg/råd» i dette saksdokumentet.

Mål og oppgaver for nasjonalt organ

Arbeidsgruppens forslag tar utgangspunkt i oppgavebeskrivelsen for Samisk kirkeråd, noe tilpasset kvenske/norskfinske forhold.

Forslag til mandat

Overordnet oppgave for organet er å arbeide for at kvensk/norskfinsk kirkeliv blir ivaretatt som en nødvendig og likeverdig del av Den norske kirke og at kirken legger til rette for forsoning mellom kirken og kvenske/norskfinske miljøer.¹⁴

Forslag til oppgaver

- a) fremme, verne og samordne kvensk/norskfinsk kirkeliv i Den norske kirke.
- b) aktivt bidra til opprettelse av en kvensk/norskfinsk kategorialmenighet og legge grunnlaget for valg av et Kvensk/Norskfinsk kirkeråd.
- c) ta stilling til saker som etter organets oppfatning berører kvensk/norskfinsk kirkeliv.
- d) fremme kjennskap til de særlige verdier kvensk/norskfinsk kirkeliv og den kvenske/norskfinske kristne arv representerer for kirken som helhet, og bearbeide de spørsmål kirken møter i kvensk/norskfinsk kultur, tradisjon og historie.
- e) bidra til å styrke den kvenske/norskfinske befolknings kultur og språk, og fremme kunnskap og engasjement om kvenene/norskfinnenes stilling i Den norske kirke. Herunder ligger det et særlig ansvar og fokus på kvensk språk og tilgjengeliggjøring av kvenskspråklige ressurser i kirken (salmer, liturgier, Bibeltekster, osv.). Videre å sikre tilgang til eksisterende finske språkressurser (Bibel, liturgier, salmer, osv.).
- f) holde kontakt med kirkesamfunn med kvenske og finsk-språklige menigheter og andre minoritetsgrupperinger med kvensk og finsk-språklig bakgrunn, og å fremme tiltak og samordning over landegrensene av saker av felles kvensk/norskfinsk kirkelig interesse. Under dette kommer også kontakt med relevante kvenske, svenske/meänkieli- og finske fagmiljøer.
- g) arrangere et årlig seminar i forbindelse med ett av organets møter for å bygge kompetanse og kunnskapsgrunnlag om kvensk og norskfinsk kirkeliv.
- h) ivareta arbeidet med kvenske/norskfinske minoritetsspørsmål på vegne av Den norske kirke i samarbeid med Mellomkirkelig råd. Der det er naturlig bidra til å fremme likeverdig samarbeid med samisk kirkeliv.

¹⁴ Arbeidsgruppens rapport s. 15

- i) bidra til å kartlegge særlige behov, for eksempel innen trosopplæring, diakoni, kirkekunst, musikk og språk, innenfor kvenske/norskfinske miljøer som vil fremme kvensk/norskfinsk kirkeliv.

Andre bestemmelser i mandatet:

- Organet oppnevnes for en periode på fire år av gangen. Det avholdes normalt tre møter i året, hvorav minst ett møte er fysisk.
- Organet kan avgi uttalelser på vegne av Den norske kirke i saker som hører inn under organets mandat.
- Organet rapporterer årlig til Kirkerådet om sin virksomhet.
- Organets mandat og oppgaver videreføres etter opprettelsen av en eventuell kategorialmenighet. Denne vil legge grunnlag for en ny gjennomgang av hvordan et kvensk/norskfinsk nasjonalt organ velges og sammensettes på permanent basis.¹⁵

Arbeidsgruppen peker på noen forutsetninger som må til for at det nasjonale organet skal kunne utføre disse oppgavene, det må være vilje og interesse blant medlemmene til å fremme norsk/kvensk kirkeliv og tilstrekkelige ressurser (både økonomi og personalressurser) må stilles til rådighet.

Forslag til valg og sammensetning av et nasjonalt organ

Kanskje den største utfordringen er å avklare hvorledes et representativt nasjonalt organ kan velges og settes sammen. Det må skje på en slik måte at det oppleves representativt for kvenske/norskfinske medlemmer i Den norske kirke.

Arbeidsgruppen foreslår at opprettelsen av et nasjonalt organ må skje i to trinn, først valg av et *midlertidig* organ fordi man pr. i dag mangler indrekirkelige strukturer som kan velge organene. Først når disse er på plass, kan et *permanent* nasjonalt organ velges.

Arbeidsgruppen foreslår at det på nåværende tidspunkt synes å være mest nærliggende å be kvenske/norskfinske interesseorganisasjoner om å utpeke flertallet av medlemmer til det nasjonale organet. Det er i dag tre organisasjoner som mottar støtte over statsbudsjettet, Norske kveners forbund – *Ruijan kvääniliitto*, Kvensk Finsk Riksforbund – *Kveeni Suomi Liitto* og Norsk Finsk Forbund – *Norjalais Suomalainen Liitto*.

Arbeidsgruppen har drøftet grundig hvorledes disse interesseorganisasjonene skal være representert i et nasjonalt organ innen Den norske kirke. Det foreslås to alternativer:

Alternativ 1: Hver organisasjon velger en representant til organet for hver påbegynte 1000-medlem.

Organet vil ha følgende sammensetning:

1. Medlem fra bispemøtet (biskop).
Varamedlem (f.eks. domprost)
2. Medlem oppnevnt av Kirkerådets direktør.
3. Medlem oppnevnt av Kirkerådets direktør.

¹⁵ Arbeidsgruppens rapport s. 15 - 16

- Varamedlem for de to representantene.
4. Medlem fra Norske kveners forbund – *Ruijan kvääniliitto*.
 5. Medlem fra Norske kveners forbund – *Ruijan kvääniliitto*.
Varamedlem for de to representantene.
 6. Medlem fra Kvensk Finsk Riksforbund – *Kveeni Suomi Liitto*. Med
varamedlem.
 7. Medlem fra Norsk Finsk Forbund – *Norjalais Suomalainen Liitto*. Med
varamedlem.
 8. Konsultativ representant fra fagmiljø, fra ett av språksentrene.
 9. Konsultativ representant fra fagmiljø, fra universitets eller høyskolemiljøene.

Organet skal ha en sammensetning som medfører at kvenene/norskfinnene utgjør et flertall.

Alternativ 2: Et medlem fra hver av organisasjonene.

Organet vil ha følgende sammensetning:

1. Medlem fra bispemøtet (biskop).
Varamedlem (f.eks. domprost)
2. Medlem oppnevnt av Kirkerådets direktør.
3. Medlem oppnevnt av Kirkerådets direktør.
Varamedlem for de to representantene.
4. Medlem fra Norske kveners forbund – *Ruijan kvääniliitto*.
Med personlig varamedlem.
5. Medlem fra Kvensk Finsk Riksforbund – *Kveeni Suomi Liitto*.
Med personlig varamedlem.
6. Medlem fra Norsk Finsk Forbund – *Norjalais Suomalainen Liitto*.
Med personlig varamedlem.
7. Konsultativ representant fra fagmiljø, fra ett av språksentrene.
8. Konsultativ representant fra fagmiljø, fra universitets eller høyskolemiljøene.

Organet skal ha en sammensetning som medfører at kvenene/norskfinnene utgjør et flertall. Dette medfører i denne modellen at minst én av de oppnevnte medlemmer fra Kirkerådets direktør må være kven/norskfinner.¹⁶

Arbeidsgruppen deler seg ved at tre medlemmer støtter alternativ 1 og to medlemmer alternativ 2.

2.5 Fra midlertidig til permanent organ: kategorialmenighet

Denne måten å opprette et organ på tar utgangspunkt i at ikke-kirkelige organer oppnevner (Alt. 1): flertallet av de stemmeberettigede i organet eller (Alt 2): halvparten av de stemmeberettigede i organet. Det prinsipielt problematiske med denne måten å oppnevne organet på, er at interesseorganisasjoner *utenfor* Den norske kirke, velger medlemmer i et organ som inngår i kirkens *interne* styringsstruktur. Til sammenligning kan det nevnes at det er kirkelige organer som velger medlemmer av Samisk kirkeråd. Arbeidsgruppen vil derfor understreke at dette må være en midlertidig ordning ved opprettelse av et nasjonalt organ.

¹⁶ Arbeidsgruppens rapport s. 11 - 13

Arbeidsgruppen er tydelig på at et nasjonalt organ for kvensk/norskfinsk kirkeliv bør velges blant og bestå av personer som er opptatt av, og ønsker å fremme kvensk/norskfinsk kirkeliv, kultur, språk og trosliv. Det foreslås å umiddelbart igangsettes et arbeid slik at det kan gjennomføres et demokratisk kirkelig valg av medlemmer til dette organet. En vei å gå kan være å opprette en landsomfattende kvensk/norsk finsk menighet etter forbilde av Samien Åålmege. Arbeidsgruppen foreslår at en slik menighet opprettes rask, allerede i 2025.

Kirkeordningen åpner for å etablere kategorialmenigheter, men det er opp til Kirkemøtet å bestemme dette gjennom å vedta regelverk for kategorialmenigheten.¹⁷ Medlemmene i en slik menighet vil kunne utgjøre et valgmanntall for valg av det permanente nasjonale organet. Det må vurderes om et slikt manntall også kan etableres uten en kategorialmenighet. En kategorialmenighet bør ikke bare ha valgtekniske funksjoner, men også en ekklesiologisk begrunnelse. Den må ha et valgt menighetsråd, stab med kirkelig arbeidsgiver og stå under tilsyn. Man kan også tenke seg at kategorialmenighetens menighetsråd er det nasjonale organet. Intensjonene i arbeidsgruppens forslag kan tenkes realisert gjennom flere ulike modeller:

1. Nasjonalt råd uten kategorialmenighet, men med et valgmanntall hvis mulig
2. Kategorialmenighet med menighetsråd, men uten nasjonalt råd
3. Kategorialmenighet med nasjonalt råd utgått av menighetsrådet
4. Kategorialmenighet med et parallelt nasjonalt råd

Arbeidsgruppen understreket at en kategorialmenighet ikke må komme i stedet for et kirkeråd. Men Kirkerådet må kunne vurdere hva som er mest hensiktsmessig og mulig å realisere. For å ta stilling til alternativene må hver av modellene konsekvensutredes med hensyn til:

- ressursbehov i forhold til personell og økonomi
- grad av demokratiske ordninger (f.eks. valg/oppnevning)
- grad av medbestemmelse/selvbestemmelse i eget kirkeliv
- grad av synliggjøring og mulighet for eget gruppeliv i kirken
- forholdet mellom forsøksordninger og permanente ordninger
- behov for regelendringer
- modellens potensiale som plattform for å søke om eksterne språk- og kulturmidler

3. Konsultasjon og forankring – veien videre mot Kirkemøte 2026

Arbeidsgruppen vektlegger at de kvenske/norskfinske miljøene bør få mulighet til å gi innspill til spørsmål i forbindelse med opprettelse av et nasjonalt organ, slik at de opplever eierskap til prosessen. Konsultasjonen i Nordreisa i september er en viktig arena for å drøfte aktuelle problemstillinger og for gi Kirkerådet innspill til veien videre.

¹⁷ Kirkeordningen § 3

Det er allerede bestemt at det skal opprettes et midlertidig nasjonalt kvensk/norskfinsk utvalg/råd innen utgangen av 2025. Dette må opprettes som en prøveordning, anslagsvis for tre år, og av pragmatisk og praktisk grunner, trolig settes sammen med representasjon fra kvenske og norskfinske interesseorganisasjoner og medlemmer oppnevnt av Kirkerådets direktør, slik arbeidsgruppen foreslår. Den rådgivende konsultasjonen kan gi innspill på om en bør velge de nevnte alternativene 1 og 2, eller foreslå et annet alternativ. Konsultasjonen inviteres også til å drøfte et nasjonalt organs oppgaver og status og andre relevante forhold.

Det foreslås at det utarbeides en sak til Kirkemøtet i 2026 med forslag om at møtet fatter et *prinsippvedtak* om å opprette et permanent nasjonalt utvalg/råd for kvensk/norskfinsk kirkeliv. Etter å ha høstet erfaringer fra prøveperioden til det midlertidige organet, kan man komme tilbake til Kirkemøte med en sak om regelverk for et permanent råd. Fram mot dette vil det trolig også være aktuelt med en høringsprosess.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Et midlertidig nasjonalt utvalg/råd for kvensk/norskfinsk kirkeliv skal opprettes innen utgangen av 2025, som en prøveordning. Utgiftene til driften av dette utvalget/rådet vil berøre budsjettet i 2026 og påfølgende år i prøveperioden, som er foreslått til 3 år. Det er for tidlig å beregne dette, for en må vente på avklaringen av størrelsen på utvalget/rådet, møtefrekvens, sekretærstøtte og andre driftsutgifter. Dette er noe av det som skal avklares på konsultasjonen om kvensk/norskfinsk kirkeliv i september. Konsultasjonen ligger inne i Kirkerådets budsjett for 2025.

Etter prøveperioden må et permanent kvensk/norskfinsk utvalg/råd finansieres. Budsjett for dette må utarbeides i løpet av prøveperioden til det midlertidige utvalget/rådet.